

внесок кожного учасника та висловлена подяка всім членам групи за участь, щоб у кожного із студентів залишалося почуття задоволення, пов'язане з належним виконання роботи, і була збережена доброзичлива атмосфера, попри наявність діаметрально протилежних поглядів на обговорювану проблему.

Наприклад, при проведенні форуму «Глобалізація суспільства – новітня загроза для незахищених мов» студентам III курсу було запропоновано висловити свою точку зору щодо таких питань:

1. Як ви ставитеся до ідеї упродовження в глобалізованому суспільстві єдиної універсальної мови?
2. Які мови претендують сьогодні на статус єдиної? На якій підставі?
3. Як ви ставитеся до інтернаціоналізації науки? Чим спричинено цей процес? Позитивним чи негативним він є, на вашу думку?
4. Які штучні мови вам відомі? Чи спроможна якась із них стати універсальною?
5. Розтлумачте слова науковця Луї Пастера: «Не має батьківщини наука, але мають батьківщину вчені».
6. Як пояснити значне переважання в Інтернеті англійської мови? Чим спричинено її високий престиж? (Понад 75% наукової продукції світу друкується цією мовою).
7. Наскільки важливим для стану національної мови є створення відповідного Інтернет-середовища?

Участь у дискусії узяли понад 70% групи, майже всі відповіді за розміром дорівнювали есе. Студенти були заздалегідь попереджені про негативну оцінку за плагіат, відповідно відповіді не дублювали одна одну. Але оскільки «мовне» питання не є для польських студентів болючим, знання мінімум однієї іноземної мови – звичне явище, дискусія не мала суттєвих загострень.

Зазначений високий рівень активності пов'язуємо також із оформлення матеріалів для форуму, які, на нашу думку, стали додатковим мотиватором. Зокрема для привернення уваги не було зайвим використання малюнків-опор, цитат та відео-роликів. Звичайно, не всі студенти візуали, але матеріал повинен бути не тільки змістовним, а й приємним та зручним для сприйняття.

Отже, головними вимогами до ДК повинні стати логічність, чітка структура курсу, вичерпна інформативність, доступність матеріалу, адекватність вимог до дистанційного студента, системний контроль над процесом навчання з боку викладача, а також забезпечення постійного контакту викладача зі студентами та взаємодії студентів між собою.

Участь у навчальних форумах і чатах позитивно впливає на формування мовної компетентності студентів-іноземців і є одною із провідних форм роботи при дистанційному вивченні мови. Тьютор мусить вдатися до застосування всіх можливих мотиваторів для забезпечення активної участі студентів у дискусії. Комплексне дослідження останніх неодмінно стане матеріалом наших наступних розвідок. Запорукою ж успішного впровадження дистанційних освітніх технологій є не тільки реформування системи освіти, а й становлення інституту тьюторства – створення баз для підготовки зацікавлених, обізнаних, досвідчених тьюторів, налаштованих творчо працювати, є соціально активних, здатних виховувати студента в швидкоплинному сьогоденні.

Література:

1. Бойко А. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії / А. Бойко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/879/1/Boyko.pdf>
2. Жевакіна Н. В. Професійні функції діяльності викладача-тьютора в умовах дистанційного навчання / Н. В. Жевакіна, М. А. Семенов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 5 (216). – С. 5–9.
3. Костікова М. В. Про деякі аспекти діяльності тьютора в системі дистанційної освіти / М. В. Костікова, І. В. Скрипіна // Системи обробки інформації. – 2011. – Вип. 7 (97). – С. 72–75.
4. Кухаренко В. Матеріали дистанційного курсу «Практикум тьютора» / В. Кухаренко. – [Електронний ресурс].
5. Настенко Л. Г. Тьюторство як прогресивна технологія індивідуалізації освіти у вищій школі / Л. Г. Настенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readera.org/article/tjutorstvo-jak-prohresyevna-tekhnohohia-indyevidualizatsiye-osvitye-u-vyeshchiy-10181969.html>
6. Пуля В. 13 способів заставить читателя кликнуть на ваш текст / В. Пуля. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://redactor.in.ua/ru/practice/7701.13_sposobov_zastavit_chitatelja_kliknut_na_vash_tekst
7. Технологія створення дистанційного курсу [навчальний посібник / за ред. М. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка]. – К. : Міленіум, 2008. – 324 с.

УДК 81'42

І. В. Міщинська,

Хмельницька Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький

ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСИВНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Р. ЧАНДЛЕРА ТА Д. ХЕММЕТА)

У статті розкриті особливості дискурсивного аналізу детективних творів. Автором охарактеризовані художні риси творів Д. Хеммета та Р. Чандлера: стилістичні інновації (інсинуації, двозначності, саркастичні зауваження), використання стереотипів, індивідуалізм головного героя. Визначені фактори соціального впливу, притаманні зображеному в творах американському суспільству.

Ключові слова: дискурсивний аналіз, американський детектив, стилістичні інновації, різновиди англійської мови, сленг.

PECULIARITIES OF LITERARY TEXT DISCOURSE ANALYSIS (BASED ON THE ANALYSIS OF HARD-BOILED DETECTIVE STORIES BY R. CHANDLER AND D. HAMMETT)

Peculiarities of hard-boiled detective stories discourse analysis are highlighted in the article such as the central role of a main character, urban environment, presence of a fatal heroine, neutral mode of narration, and excessive use of jargon words. Factors that determined individual literary style of R. Chandler and D. Hammett are analyzed. The main differences in their styles are determined. Literary features of detective stories by R. Chandler and D. Hammett are characterized, namely stylistic innovations (insinuations, ambiguities, and wisecracks), use of stereotypes, and individualism of the main character, which is expressed in his thoughts, feelings, and psychological approach to investigation. These are the consequences of modernist influence. The realistic approach to portraying characters, places and events is realized via naturalistic description of the lower

class of the society, criminals of all ranks, use of real names of streets, metaphors and metonymy. Factors of social importance peculiar to the society of the time are determined such as multiculturalism, criminality among the representatives of the lower class of the society, police corruption. These factors are highlighted by means of wide use of varieties of English, jargon words and slang. They are used by the authors to create stereotypes of representatives of the American society of the time.

Key words: *discourse analysis, hard-boiled detective stories, stylistic innovations, varieties of English, slang.*

ОСОБЕННОСТИ ДИСКУРСИВНОГО АНАЛИЗА ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ Р. ЧАНДЛЕРА И Д. ХЕММЕТА)

В статье раскрыты особенности дискурсивного анализа детективных произведений. Охарактеризованы художественные черты произведений Д. Хемметта и Р. Чандлера: стилистические инновации (инсинуации, двусмысленные и саркастические высказывания), использование стереотипов, индивидуализм главного героя. Определены факторы социального влияния, присущие изображенному в произведениях обществу.

Ключевые слова: *дискурсивный анализ, американский детектив, стилистические инновации, варианты английского языка, сленг.*

Унікальний статус літератури та літературної мови ускладнює завдання проведення дискурс-аналізу художніх творів, оскільки це створює необхідність ставитися до художньої літератури як до дискурсу, тобто як до «літератури як прикладу мови у вжитку» [1, с. 12]. Ставлення до літератури як до дискурсу означало б, що вона є зразком «справжньої комунікації в реальному соціальному контексті» [9, с. 135], таким чином «передаючи взаємовідносини між користувачами мови – не лише в площині мови, а й свідомості, ідеології, ролі та класу» [5, с. 80]. Це б суттєво наблизило статус літератури до статусу повсякденного дискурсу – позиції, яка історично відкидалася літературними діячами та літературними критиками. Так, Р. Чапмен розглядав літературну мову як абсолютно відмінну від мови повсякденного вжитку. Він визначив літературну мову як «мистецтво, яке використовує мову... як художнього посередника не винятково з метою комунікації чи навіть експресії. Вона не спонтанна... вона розглядається та розвивається шляхом, відмінним від повсякденного спілкування...» [4, с. 7, 13].

Іншої думки стосовно статусу художньої літератури дотримується дослідниця М. Пратт, яка зауважує, що не існує мотивів для розгляду літературного дискурсу як «генетично відмінного від інших видів мовної діяльності або як такого, що використовує будь-яку комунікативну компетенцію в інший спосіб, ніж ми застосовуємо до мовних ситуацій поза межами художньої літератури» [10, с. 377]. Інші автори також висувають аргументи на користь того, що не існує відмінностей між літературним та іншими типами дискурсу, розглядаючи як лінгвістичні, так і соціокультурні фактори. Дж. Кресс, наприклад, вважає, що «всі тексти керуються одними й тими ж лінгвістичними та соціальними визначеннями, як літературні, так і не літературні» [8, с. 127]. Отже, не можна ізолювати літературні тексти від факторів, які впливають на повсякденне спілкування. Таким чином, літературні тексти зазнають того ж впливу, що й не літературні тексти. Визначальною в цьому аспекті є фігура читача, адже саме йому вирішувати питання літературної або не літературної мови, стилю й підходів до аналізу тексту.

Метою статті є дискурсивний аналіз детективних творів Р. Чандлера і Д. Хеммета як представників «крутого» американського детективу, характерними ознаками якого є опис сцен насилля, бійок. Герой-детектив в таких творах – «міцний горішок», часто потрапляє в скрутні ситуації, бійки, працює сам, без помічника. Головними рисами жанру «крутого» детективу є центральна роль незалежного героя, існування клієнта, якому детектив не довіряє, міське оточення, рутинна поліцейська корупція, присутність фатальної героїні, вочевидь нейтральний метод оповіді, надмірне вживання жаргонізмів у діалозі [11, с. 58]. Вони значною мірою і визначають соціальний колорит детективних творів.

В наукових колах ставлення до художньої літератури детективного жанру загалом не досить серйозне. Тому літературна критика цієї прози є досить рідким явищем. Однак, окремі науковці приділили увагу аналізу літератури детективного жанру. Наприклад, Дж. Скелтз пропонує поділ літератури детективного жанру на британські детективи (whodunnit) та американські детективи (hard-boiled detective stories) [11, с. 51].

Ставлення читачів до літератури детективного жанру є неоднорідним. За визначенням Дж. Харта, детективна література – «така форма художньої літератури, головною структурною характеристикою якої є зворотній порядок подій: катастрофічне явище (головним чином – вбивство) в основному вводиться в першу чергу, представляються підозрювані злочинці й серія зачіпок, значення яких читач не повинен розгадати до кінця історії, коли й настане кульмінація з поясненням, в якому герой-детектив показує як був вчинений злочин, мотиви для його здійснення і визначає особистість злочинця [7, с. 197].

Як Д. Хеммет, так і Р. Чандлер почали писати літературні твори, отримавши різноманітний професійний досвід. Чандлер, наприклад, працював клерком, продавцем, бухгалтером, пройшов солдатську службу й отримав досвід роботи в нафтовому синдикаті. Хеммет також випробовував себе в різних галузях, але найбільше на його літературний стиль вплинула робота в детективній агенції Пінкертона, що, ймовірно, й спонукало його до такого реалістичного опису детективних розслідувань. Наприклад, при описі обшуку він в деталях зображує поліцейську процедуру, яка застосовується в таких випадках: «Every piece of clothing was tested by hands that felt for telltale bulges and ears that listened for the crinkle of paper between pressing fingers. He stripped the bed from the bedclothes. He looked under the rugs and at the underside of each piece of furniture. He pulled down the blinds to see that nothing had been rolled up in them for concealment. He leaned through the windows to see that nothing hung below them on the outside. He poked with a fork into powder and cream-jars on the dressing-table...» [6, с. 87–88].

Літературний стиль Р. Чандлера зазнав впливу як класичної літератури, яку він вивчав у Далвіч коледжі в Лондоні, так і досвіду, який він отримав під час I світової війни в 1918 р. Воюючи у складі канадської армії у Франції, він пережив бомбардування в окопах, зазнав контузії, що наклало відбиток на його твори. Свій бойовий досвід він застосував при описі сутичок між героєм його детективних творів Філом Марлоу та його ворогами.

Р. Чандлер багато в чому намагався наслідувати Д. Хеммета, але літературні стилі письменників суттєво відрізняються. Д. Хеммета цікавила об'єктивність, детальний та реалістичний опис сцен, героїв, процесу розслідування. Він заклав основи нового літературного стилю, а Чандлер додав до детективного жанру глибоких рис, застосувавши більш детальний і поетичний опис. Навіть саркастичні зауваження Чандлера дещо прикрашені завдяки його поетичному таланту. Наприклад, він пише: «Two coffees», I said. «Black, strong, and made this year» [3, с. 104].

Література «крутого» детективу позначена рисами модерністського впливу. Це, зокрема, – стилістичні інновації, які й визначили сприйняття цих творів. Іншою особливістю є використання стереотипів. Індивідуалізм, притаманний жанру «крутого» детективу, виражений у тому, що події описуються головним героєм – приватним детективом. Імпресіонізм, притаманний модернізму, також застосований в цих творах. Зокрема, його застосував Р. Чандлер, зосереджуючись головним чином на особистих поглядах головного героя, його думках, емоціях, враженнях, які передаються в саркастичній, іноді навіть цинічній манері.

Мова таких творів складна, насичена різноманітними засобами; в ній задіяні як різновиди англійської мови, так і різноманітні стилістичні засоби, такі як інсинуації, двозначності, саркастичні зауваження. Їм притаманний психологізм, який проявляється у

тих випадках, коли детектив аналізує характер підозрюваного, щоб викрити його. Характерною ознакою «крутого» американського детективу є реалістичне зображення місця, часу та мови, зокрема, – повсякденної мови звичайних героїв. Наприклад, приватний детектив – типовий представник середнього класу. Його мова – звичайна місцева мова з великою кількістю сленгізмів.

В кожному «крутому» американському детективі можна знайти реалістичний опис представників нижчого прошарку суспільства – злочинців, аферистів, гравців, алкоголіків. Так, в романі «Прощай, кохана» Р. Чандлер реалістично описує п'яну жінку-алкоголичку: «Her eyes stayed on the bottle. Suspicion fought with thirst, and thirst was winning. ... I poured her a slug that would have made me float over a wall. She reached for it hungrily and put it down her throat like an aspirin tablet and looked at the bottle [2, с. 184-185]. Використання сленгізму «slug» (ковток) надає реалістичності образу морально опущеної жінки.

Слід зазначити, що головні герої-детективи у творах Д. Хеммета та Р. Чандлера відрізняються в манері мовлення. Сем Спейд Д. Хеммета не такий дотепний, як Філ Марлоу Р. Чандлера. Він жорсткіший, на той час як Марлоу зберігає свою дотепність навіть під час нападу: «I'll go up with you. Just lay off carrying me. Let me walk. I'm fine. I'm grown up. I go to the bathroom alone and everything» [2, с. 169].

Саркастичні зауваження Р. Чандлер застосовує і при описі інших героїв, наприклад – старої дивачки-сусідки: «I left her laughing. The sound was like a hen having hiccups» [2, с. 244]. Цей прийом він застосовує і при передачі загальної атмосфери: «The coffee shop smell was strong enough to build a garage on» [2, с. 231]. Такі зауваження надають розрядку загальній атмосфері небезпеки й напруженості детективних творів.

Застосування авторами метафори й метонімії також сприяють реалістичному зображенню подій та героїв. Наприклад, Р. Чандлер описує дим як «a grey web woven by a thousand spiders» [2, с. 280]. Метафори застосовані також при описі краєвидів: «Scattered points of light drew together and became a jeweled bracelet laid out in the show window of the night» [2, с. 332].

В діалогах романів Р. Чандлера широко застосовані різновиди англійської мови, місцеві говірки, сленг. Наприклад, в романі «Прощай, кохана» Марлоу заходить в клуб, який відвідують переважно афроамериканці – так званий «colored joint» (притон для афроамериканців). Мова в клубі насичена афроамериканським сленгом: «Velma, you says? No Velma heah, brother. No hooch, no gals, no nothing. Jes' the scam, white boy, jes' the scam» [2, с. 170]. Специфічне використання граматичних форм є характерним для афроамериканського варіанту англійської мови.

Інший різновид англійської мови Р. Чандлер вкладає в уста жінки-азіатки, секретарки одного з героїв цього ж роману: «Ah, Meester Marlow, so ver-ry good of you to come. Amther he weel be so ver-ry pleased» [2, с. 266]. Автором яскраво передані акцент і вимова, притаманні офісним службовцям азійського походження.

Інший працівник того ж героя-психіатра, індіанець, застосовує ще один різновид англійської мови: «Huh', he said. 'Come quick. Come now' ... 'Huh, me Second Planting. Me Hollywood Indian ... 'He say come quick. Great white father say come quick. He say me bring you in fiery chariot...'» [2, с. 263]. В цьому прикладі представлене стереотипне мовлення індіанців в період, описаний в романі. Керуючись постулатами модернізму, Р. Чандлер використовує стереотипи національностей, які існували в американському суспільстві на час, коли він його зображував у своїх творах.

Отже, здійснення дискурсивного аналізу художніх творів, зокрема – творів детективного жанру – дозволяє визначити як художні особливості їх тексту, так і фактори соціального впливу, притаманні зображеному в них суспільству (полікультурність, злочинність серед представників нижчого прошарку суспільства, поліцейська корупція). Здійснений аналіз американських детективів виявив, що їм притаманне застосування різновидів англійської мови і різноманітних стилістичних засобів – метафор, метонімії, інсинуацій, саркастичних зауважень, іронії. Для діалогічного мовлення, опису ситуацій характерне застосування сленгу, який допомагає передати соціокультурні особливості американського суспільства в період, описаний в творах. Рисами модерністського впливу в детективних творах є використання стереотипів, індивідуалізм головного героя та імпресіонізм, виражений в його поглядах та враженнях.

Перспективи дослідження полягають в подальшому здійсненні дискурсивного аналізу художніх творів та визначенні факторів соціального впливу, які є вирішальними при доборі автором художніх засобів, які складають основу індивідуального авторського стилю і створюють дискурс між автором, його твором і читачкою аудиторією.

Література:

1. Carter, R. Introduction // Routledge Language and Literature. Ed. R. Carter – London and New York : Routledge, 1982. – pp. 1–17.
2. Chandler R. Farewell, My Lovely // The Big Sleep and Other Novels. – London : Penguin Books, 2000. – 672 p.
3. Chandler R. The Big Sleep // The Big Sleep and Other Novels. – London : Penguin Books, 2000. – 672 p.
4. Chapman, R. Linguistics and Literature: An introduction to literary stylistics / R. Chapman. – London : Edward Arnold. 1973. – 119 p.
5. Fowler, R. Literature as Social Discourse / R. Fowler. – London : Batsford Academic and Educational. 1981. – 215 p.
6. Hammett, D. The Maltese Falcon / D. Hammett. – London : Orion Books, 2002. – 118 p.
7. Hart, James D. The Oxford Companion to American Literature. – New York : Oxford University Press, 1983. – 779 p.
8. Kress, G. Textual Matters: The Social Effectiveness of Style // Functions of Style. Eds. Birch, D. and M. O'Toole. – London and New York : Pinter Publishers, 1988. – pp. 126–141.
9. McCarthy, M. and R. Carter Language as Discourse / M. McCarthy and R. Carter. – London : Longman, 1994. – 247 p.
10. Pratt, M. Literary Cooperation and Implicature // Essays in modern stylistics. Ed. D.C. Freeman. – London and New York : Methuen, 1981. – pp. 377–412.
11. Scaggs, John. Crime Fiction / J. Scaggs. – London : Routledge, 2005. – 184 p.

УДК 811.11,37,373-117

В. В. Прима,

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПУТІВНИКАХ ПО УКРАЇНІ (У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ПОДІЙ)

Стаття присвячена розглядові основних аспектів функціонування англійської туристичної термінології, звертаючи увагу на останні події в Україні, зокрема. Розглянуто загальні характерні риси англійських туристичних путівників та особливості функціонування у них туристичних термінів.

Ключові слова: термін, путівник, функціонування, анексія, сепаратизм.